

Дана Сопова
Київський університет імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна)

ПОРУШЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ЧЕСНОСТІ ЯК ПРОБЛЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Сутність проблеми, стан її дослідження: Використання студентами нечесних прийомів у своїй навчальній діяльності є важливою проблемою для системи вищої освіти як в країнах Європейського союзу, так і в Україні. Дослідження нечесної поведінки, які розпочалися з 40-х років ХХ століття показують, що в практиці академічного обману залучена значна частка студентів: в зарубіжних університетах в різні періоди часу оцінки їх розповсюдженості варіюють від більш ніж 50% до 70% і вище. Студенти, які списують, отримують кращі оцінки, ніж ті, що вони заслуговують, що псує вільну конкуренцію, знижує бажання студентів навчатися і призводить до невірної оцінювання академічних досягнень студентів. В розвинених демократичних країнах списування вважається шахрайством і соціально засуджується.

Випадки порушення принципів академічної чесності в освітній діяльності українського академічного середовища є чисельними. В сфері освіти головними порушеннями є: плагіат кваліфікаційних та курсових робіт, виконання за грошову винагороду дипломних робіт на замовлення, вимагання грошової винагороди, подарунків при різних видах оцінювання, оновлення обладнання та купівля канцелярських товарів студентським коштом, купівля навчально-методичної літератури з примусу, зниження балу та примусове надання додаткових освітніх послуг. В сфері науки головними порушеннями виступають: фальсифікація результатів експерименту, які потім оприлюднюються в наукових журналах; внесення до авторського переліку осіб, які не приймали участь в проведенні дослідження; публікація навчально-методичних, наукових текстів за допомогою плагіату; надання схвальних відгуків та рецензій дисертаціям, результати яких є доволі сумнівними; використання власного службового становища, яке не є правомірним, схвалення проектів та кваліфікаційних робіт за темами, що не мають наукової новизни, та практичної значущості тощо. Значним впливом на покращення ситуації та знищення проявів академічної нечесності має розвиток академічної культури у всіх учасників навчального процесу. Академічний плагіат є одним із найрозповсюдженіших проявів порушень наукової етики.

Розповсюдженість нечесної поведінки в навчальній діяльності має серйозні наслідки. По-перше, вона призводить до низької ефективності інвестування ресурсів в освіту студентів, що, в свою чергу, обумовлює зниження рівня знань і навичок випускників і, як наслідок, зменшення економічного потенціалу і темпів розвитку країни. До того ж випускники, що

практикували нечесну поведінку під час навчання, схильні вдаватися до обману і в своїй трудовій діяльності. Поширення академічного обману в освітньому середовищі призводить до того, що і студенти з високим рівнем мотивації починають використовувати нечесні практики в своїй навчальній діяльності[1, с.116].

Вибір студента - вдаватися або не вдаватися до академічного обману – обумовлений сприйняттям характеристик університетського середовища. Бакіров В.С., Кізілов О.І., Сокурянська Л.С. розкрили системні причини широкого поширення нечесної поведінки в українських вищих навчальних закладах. В останні роки в Україні проведено кілька досліджень з метою вивчення нечесної поведінки студентів і школярів. О.О. Гужва, А.В. Рапопорт та І.І. Кузіна довели, що думка студента про академічну чесність його одногрупників впливає на ймовірність здійснення їм самим обману при здачі іспиту в позааудиторному форматі.

Більшість дослідників, які працюють в цій галузі, зосереджують увагу на причинах участі студента в академічному обмані і фактори, що сприяють розповсюдженню випадків застосування нечесної поведінки, не розглядаючи при цьому обставини, які можуть обумовлювати чесну поведінку в університеті, під яким мається на увазі навчальна діяльність та застосування власних зусиль і часу на виконання вимог навчальної програми та придбання знань, умінь і навичок[2].

На сучасному етапі розвитку освіти стає очевидним, що якість надання освітніх послуг є недостатньо ефективною через відсутність у педагогів компетентності будувати свою професійну діяльність з дотриманням академічної чесності. Як засвідчив науковий аналіз, європейська практика розвитку академічної чесності у формуванні професійно-етичної компетентності майбутніх педагогів сформована і може бути зразком для України щодо виходу з таких проблем академічного недбалства, як списування, плагіат, нелегітимне отримання оцінок тощо.

Провідні європейські університети мають «Кодекси честі», що зобов'язують студентів дотримуватися етичних норм, не дозволяють списувати іншим студентам і не списувати самому. Існують непрямі свідчення стосовно масштабності списування як явища в українських вищих навчальних закладах. Розповсюдженість практик нечесної поведінки в Україні підтримується і лояльним ставленням більшості населення до цього явища. Так, наприклад, в загальноукраїнському дослідженні «Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку», проведеному ГО «Східноукраїнським Фондом соціальних досліджень» в 2015р., більше половини опитаних відзначили, що вважають допустимим використання шпор під час навчання в школі і в університеті. При цьому серед молодих людей таких більше, ніж серед респондентів старше 30 років. До захисту «куплених» дипломних та дисертаційних робіт громадська думка ставиться суворіше, ніж до використання чужих робіт або шпор в навчальних завданнях, однак кожен п'ятий вважає допустимим і таку поведінку. Причина толерантного

ставлення до проявів академічної нечесності – у відсутності поваги до правди та права.

Методологія, методи та дослідницькі інструменти, використані автором. З метою визначення ставлення до плагіату нами було проведено анонімне опитування серед магістрантів спеціальності «Педагогіка вищої школи» та аспірантів-першокурсників різних спеціальностей Київського університету імені Бориса Грінченка. Для виявлення результатів ми застосували шкалу терпимості до плагіату за А. Робертом Гаррісом. Першим твердженням було: «Іноді у мене виникає спокуса здійснити плагіат, бо всі студенти так роблять» - 9,5% опитаних дуже погодились, 23,8% - погодились, 19,1% - нейтрально ставляться до цього питання, 23,8% - не погодились, 23,8% - категорично не погодились. Другим твердженням було: «Я впевнений, що знаю, що відноситься до плагіату, а що ним не вважається» - 4,8% опитаних дуже погодились; 76,1% - погодились, 19,1% - не погодились. Наступне наше твердження: «Плагіат – це все одно, що викрадення білетів перед іспитом та заучування відповідей на пам'ять». 14,3% опитаних - дуже погодились, 28,5% – погодились, нейтрально ставляться – 4,8%, 47,6% – не погодились, категорично не погодились – 4,8%. Четверте твердження: «Якщо мій одногрупник дозволяє мені використати свою роботу для семінару, я не бачу в цьому нічого поганого». Дуже погодились – 4,8%, 28,6% – погодились, 33,3% опитаних виявили нейтральне ставлення до даного твердження, ще 33,3% опитаних не погодились. З твердженням «Плагіат є виправданим, якщо викладач дає дуже багато завдань для одного курсу» дуже погодились лише 4,8% опитаних, 14,3% - погодились, 23,8% - нейтрально ставляться до даної проблеми. Не погодились з даним твердженням 52,3% опитаних і категорично не погодились – 4,8%. Шостим твердженням було: «Покарання за плагіат у коледжі має бути не суворим, тому що ми молоді і тільки вчимося» - 9,5% опитаних дуже погодились, 19,1% - погодились, 33,3% - нейтрально ставляться до цього питання, 28,6% - не погодились, 9,5% - категорично не погодились. З останнім твердженням «Якщо студент завантажує чи купує чужу роботу і видає її за свою, тобто – без жодних змін ставить своє прізвище, він має бути відрахований з ВНЗ» 9,5% опитаних дуже погодились, 38,1% погодились, 19,1% - нейтрально ставляться до цього питання, 23,8% - не погодились, і 9,5% - категорично не погодились.

Висновки та результати дослідження. Викладене вище дає змогу здійснити певні теоретичні узагальнення: соціум вимагає від нас зорієнтувати увагу майбутнього вченого на відпрацювання умінь сформулювати оригінальну думку, зробити власні висновки. Студенти мають ознайомитися та сформулювати власне бачення поняття «плагіат», критично аналізувати та узагальнювати його тлумачення, познайомитися з різновидами антиплагіатного програмного забезпечення. Необхідно зрозуміти, що плагіат є не тільки інтелектуальною крадіжкою чужих напрацювань, а й негативним явищем, яке заважає розвитку майбутнього ученого, знищує морально-етичні цінності особистості, знецінює важливість наукових досліджень, вбиває повагу до

наукової діяльності. В сучасному соціумі вирішення проблеми плагиату в науковому середовищі може здійснюватись через інтегровану боротьбу з причинами та наслідками.

Список використаних джерел:

1. Адамс Г. Міркуючи про наслідки: Що чекає український університет, якщо не відбудеться змін в етиці освіти? / Г.Адамс // Покликання університету: Збірник наукових праць/ Відповідальний редактор О.Гомілко. – Кив: РІА „ЯНКО”; „ВЕСЕЛКА”, 2005. – С. 116–119.
2. Опасная комбинация, или осторожно, плагиат! [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ru.haberler.com/russian-news-253657/>

Наталія Ставчук

*Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
(Умань, Україна)*

КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ РОЗУМІННЯ КОМІЧНОГО НІМЕЦЬКОМОВНОГО ДИСКУРСУ

Гумор є не тільки предметом дослідження різних наукових напрямків, але і категорією, яку в лінгвістиці можна розглядати з різних позицій. Він може бути об'єктом семантики і прагматики; комічні вирази мають свої особливості на рівні фонетики і граматики, а в розумінні його першорядну роль відіграє когнітивний аспект.

На думку О. В. Вострикової, риси комічного простежуються навіть при використанні емоційно нейтральних евфемізмів, хоча такий ефект нерегулярний, контекстуально обумовлений і містить суперечність між призначенням евфемізму і (факультативної) функції комічного, яку йому приписують. Це пояснюється наміром мовця іронізувати, який переважає над наміром евфемізувати, при цьому евфемістичність номінації послаблюється [3; с. 17-23].

Феномен «комічне» вивчається в системі, щонайменше, двох опозицій: комічне - мовець; комічне - слухач. Звертаючись до першої пари, ми беремо до уваги прагматичний аспект висловлювання комічного. Мовець, використовуючи у своїй промові комічне, може мати на увазі різні інтенції, роблячи це свідомо (навмисно), або комічний ефект може бути досягнутий випадково.

У другій опозиції на перший план висувається когнітивний аспект вираження, пов'язаний з проблемою кодування і декодування інформації, яка передається за допомогою мови мовця. Це, на думку А. В. Богданова, визначається постійною потребою частини суспільства залишатися в якихось закритих рамках, зберігаючи свою самобутність і унікальність, а також появи